

INTERNATIONAL 9th
CONFERENCE ON KNOWLEDGE, ECONOMY
& MANAGEMENT PROCEEDINGS

ULUSLARARASI 9.
BİLGİ, EKONOMİ VE YÖNETİM
KONGRESİ BİLDİRİLERİ

EDİTÖRLER/EDITED BY
ZEKİ PARLAK & İBRAHİM GÜRAN YUMUŞAK

Sarajevo-2011-Saraybosna

**INTERNATIONAL 9th
CONFERENCE ON KNOWLEDGE,
ECONOMY & MANAGEMENT
PROCEEDINGS**

**ULUSLARARASI 9.
BİLGİ, EKONOMİ VE YÖNETİM
KONGRESİ
BİLDİRİLERİ**

**Edited By / Editörler
Zeki Parlak & İbrahim Güran Yumuşak**

Sarajevo-2011-Saraybosna

9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON KNOWLEDGE, ECONOMY & MANAGEMENT PROCEEDINGS
ULUSLARARASI 9. BİLGİ, EKONOMİ VE YÖNETİM KONGRESİ BİLDİRİLERİ
Jun 23-25, 2011 Sarajevo-Bosnia & Herzegovina / 23-25 Haziran 2011, Saraybosna-Bosna Hersek

ULUSLARARASI 9. BİLGİ, EKONOMİ VE YÖNETİM KONGRESİ BİLDİRİLERİ	INTERNATIONAL 9th CONFERENCE ON KNOWLEDGE, ECONOMY & MANAGEMENT PROCEEDINGS
23-25 Haziran 2011, Saraybosna-Bosna Hersek	Jun 23-25, 2011 Sarajevo-Bosnia & Herzegovina
Yayıncı: Uluslararası Saraybosna Üniversitesi	Publisher: International University of Sarajevo
Editörler: Zeki Partak-İbrahim Gıran Yumuşak	Editors: Zeki Partak-İbrahim Gıran Yumuşak
Edisör Yardımcıları: D. Çağrı Yıldırım Özlem Töçner	Assistants of Editor: D. Çağrı Yıldırım Özlem Töçner
Kitap Tasarımı: Armağan Türk	Name of Illustrator: Armağan Türk
www.heykon.org	www.heykon.org
E posta: kongre@heykon.org	E mail: kongre@heykon.org
Basım: Garmond, Sarajevo.	Printing by Garmond, Sarajevo.
Yayın Yılı: 2011	Publishing Year: 2011
Basım Yeri: Saraybosna-Bosna Hersek	Publishing Locate: Sarajevo-Bosnia and Herzegovina
Dili: Türkçe ve İngilizce	Language: Turkish and English
Yayın Türü: Elektronik Yayın (CD)	Publication Type: Electronic Publishing (CD)
Adedi: 500	Number of Copies: 500

Makalelerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir/ The scientific responsibility of the papers belongs to the authors.

ISBN:

9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON KNOWLEDGE, ECONOMY & MANAGEMENT PROCEEDINGS
ULUSLAR ARASI 9. BİLGİ, EKONOMİ VE YÖNETİM KONGRESİ BİLDİRİLERİ
Jun 23-25, 2011 Sarajevo-Bosnia & Herzegovina / 23-25 Haziran 2011, Saraybosna-Bosna Hersek

Sağlık Göstergeleri Bakımından Türkiye ve Bosna'nın AB Üyesi Ülkelerle Karşılaştırılması / The Comparison Turkey And Bosnia Herzegovina With European Nusay GİRGİNER /Fusun YENİLMEZ / Barhan İŞIKLI Eskişehir Osmangazi University	324
Sağlık Alanında Bilgi Kirliliği ve Kontrolü Üzerine Öneriler / Information Overload in Health Field and Advices on Its Control Rukiye ÇELİK /Ramazan ERDEM /Belma KEKLIK /Gaye ATILLA S. Demirel University	332
Cumhuriyetten Günümüze Halk Sağlığı: Hıfzıssıkka Okulu Örneği / Public Health From The Declaration of Republic To Recent Days The Sample of Hygiene Institution Serhat SOYŞEKERCI Çanakkale Onsekiz Mart University	340
II. SESSIONS 14.00-15.30	
SESSIONS 2A: NEW WORLD ORDER & B2H Chairman Prof.Dr. Mehmet Bulut/Yıldırım Beyazıt University	
Üniter, Federal ve Bölgesel Devletlerde Yerel Yönetimler ve Kalkınmaya Etkileri (Fransa, Almanya ve İspanya Örnekleri) / Local Governments in Federal States, And Local Government's Effects on Democracy (The Example of Germany) Kahraman ARSLAN Erzurum University	347
Batısın Küreselleşme ile İmtihanı / The Trial of the West with Globalization Mahmut BOZAN Bartın University	356
Savaşın Değişen Formu Ekosinde Yeni Dünya Analizi / The New World Analysis with Respect to Changing Form of War Özlem Arzu AZER İstanbul Arel University	369
Avrupa Birliği'nin Doğuya Genişlemesi ve Çyalık Yolunda Bosna Hersek / Eastward Enlargement of The European Unionand in The Path To Accession of Bosnia Herzegovina. Radyan KARLUK Anadolu University	382
Balkanlarda Osmanlı Mirası ve Türkiye / The Ottoman Legacy in the Balkans and Turkey Zülkaif ORUÇ T.C. Başbakanlık TİKA Saraybosna Ofisi Temsilcisi	412
SESSIONS 2B: SOCIAL NETWORKS Chairman Prof.Dr. Noyan Eraslu / Yalova University	
Sosyal Ağlar Yolu ile Artan Bilgi Akışının Türkiye'nin İnbound Turizm Talep Yapısını Etkisi / Effects of Increasing Information Flow Through Social Links on Internet Over The Inbound Tourism Demand Structure in Turkey Elif Haykır Hobikoğlu /Mujgan Hacıoğlu DENİZ İstanbul University	421
Sosyal Ağlarda Yin Yang İkilemi / Yin Yang Paradox in Social Networks Halil AKPINAR /Şebnem AKAL Marmara University	440
Yeni Ekonomik Düsende Sosyal Bir Fenomen: Facebook / A Social Phenomenon on The New Economic Order Facebook Mustafa Malkoç YAŞAR Giresun University	449
İnformel Bilgi Kaynağı Olarak Sosyal Paylaşım Siteleri: Facebook Kullanıcıları Üzerinde Bir Araştırma / Social Sharing Areas As A Source of Informal Information A Research on Facebook Users Ramazan ERDEM /Elif AKKAŞ /Rukiye ÇELİK /Necla BARDAK S Demirel University	461
Bilgi Çağında Toplumun; Yaşam Kurtaran Acil Çağrı Numaralarını Bİlme Düzeyi / The Level of Knowing Life-Saving Emergency Call Numbers in The Information Age Salan Evrim TORLAK Pamukkale University /Ah EKŞİ Ege University	473
SESSIONS 2C: ECONOMIC GROWTH Chairman Prof.Dr. M. Raquibuz Zaman / Ithaca College	
Institutional Development And Economic Growth: A Cross-Country Comparison Elif NURUGLU International University of Sarajevo	488
Effect of Corporate Governance on Corporate Cash Holdings in An Emerging Economy: Evidence from Pakistan Muhammad Faisal RIZWAN /Safullah KHAN/Ghulam RUBBANIY Int Islamic University	499
Determinants of Sustainable Economic Growth in Knowledge Based Economies: An investigation on Bangladesh, Indonesia, Malaysia and Turkey Mumhi Nazeem İhsan AFZAL University Brunei Darussalam/Shamim Ahmad SIDDIQUI Hamdan Bin Mohammed 2-University	507
Multivariate Granger Causality Between Portfolio Investment, Foreign Direct Investment And Economic Growth: The Case of Balkan Countries Nevin YORUK /S. Sedat KARACA University of Gaziosmanpaşa Muhammed BEZİRCİ Selçuk University	518
An Econometric Application To The Education - Economic Growth Relationship in Turkey Rengin Ak Yüzüncü Yıl University/ Berna Ak Bingöl	529
Gender Inequality in Education and Growth Relationship/ Eğitimde Cinsiyet Eşitsizliği – Büyüme İlişkisi Seyfettin Erdoğan /Durmuş Çağrı Yıldırım Kocaeli University	539

BATININ KÜRESELLEŞME İLE İMTİHANI

Yrd. Doç. Dr. Mahmut BOZAN*

Özet

Bu tebliğin amacı, demokrasi ve insan hakları gibi evrensel değerleri savunan Batının, küreselleşme sürecinde yoksulluk ve eşitsizliği artırıcı tutumundaki çelişkileri ortaya koymaktır. Küreselleştirilen neo-liberal politikaların doğurduğu yoksulluk ve yolsuzluğu düzeltici adımların atılmaması ve sosyal politikaların geliştirilmemesi konuyu önemli hale getirmektedir.

Küreselleşme, sanayi sonrası toplumun yeni ve önlenemez bir gerçeği olarak her geçen gün kendisini daha fazla hissettirmektedir. Tarihi bir perspektiften bakıldığında küreselleşmenin birbirini takip eden üç önemli bütünlüşmeden meydana geldiği görülmektedir. Küreselleşmenin birinci basamağı olan coğrafi bütünlüşme Amerika Kıtasına ulaşan Batılı güçlerin sömürge siyaseti ile başlamıştır. Mekanik bütünlüşme diyebileceğimiz sanayi inkişabı emperyalizmin kökleşmesini sağlamıştır. Elektronik bütünlüşmenin meyvesi olan iletişim ise küreselleşme adı altında dünyayı kontrol altında tutmak isteyen kapitalizmin finans tekelini doğurmuştur.

Yeni Dünya düzeninde uluslararası finans tekelinin sosyal sorumluluktan uzak, kârlarını azaltmak için dünya kaynaklarını kontrol etmesi, güney-kuzey arasındaki asimetric iktisadi ilişkileri kapitalist ideolojiden doğu-bahı medeniyet çatışmaları gibi tehlikeli bir mecraya kaydırma potansiyeli taşımaktadır.

Kendini demokrasi, temel hak ve özgürlükler gibi küresel değerlerin taşıyıcısı olarak gören Batının küresel çoğukculuk ve küresel demokrasiye katkı sağlaması gerekmektedir. Küresel bir demokrasi için dünyada sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin azaltılması, en azından "kabul edilebilir" düzeylere çekilmesi gerekir. Kapitalizmin çelişkisi tam da burada yatmaktadır. Çünkü küresel demokrasiyi engelleyen küresel yoksulluk serbest piyasa kapitalizminin politikalarından beslenmektedir.

Küreselleşme ile bir şehre dönen dünyada hak, hukuk ve insani değerler gibi kavramların teminatı olacak bir parlamentoya ihtiyaç vardır. Küresel demokrasiye zemin olması gereken Birleşmiş Milletler bu ihtiyacı karşılamak için çok uzaktır ve mevcut haliyle "Vesayet Altına Alınmış Milletler" panoraması çizmektedir.

Dünya şehrinin parlamentosunda ne yazık ki demokrasi yoktur. Bunun yerine başını ABD, İngiltere ve Fransa'nın çektiği bir oligarşik vesayet düzeni vardır. Başta yoksulluk olmak üzere dünyayı tehdit eden devasa sorunların konuşulması ve çözümler üretilmesi oligarşik vetocuların müsaadesine bağlı olmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Bilgi Çağı, Yeni Dünya Düzeni, Birleşmiş Milletler, Yoksulluk.

EXAMINATION OF THE WEST WITH GLOBALIZATION

Abstract

The purpose of this statement is revealing the contradictory attitude of the West; while on the one hand it takes a stand for the universal values as democracy and human rights, on the other hand it maintains an attitude which leads to the deterioration of the poverty and inequality in the course of globalization. The absence of the West for taking concrete reformative steps and for developing social policies to prevent poverty and fraud which derived from the globalized neo-liberal policies, make the issue significant.

Day by day, globalization is becoming more apparent as new and inescapable phenomenon of the post-industrial society. From the historical perspective, globalization emerged from three important and subsequent integrations. First scale of the globalization is the geographical integration began with the colonial policies of the Western Powers after their accession to the American continent. On the second stage, mechanical integration, alias Industrial Revolution helped to the inveterate of the imperialism. In pursuit of these, communication as the product of the electronic integration led to the formation of the financial monopolies of the capitalism which have been yearning for bringing the world under their control under the name of globalization.

With the New World Order, international finance monopolies which are aloof from the social responsibilities and aim to bring resources of the world under control for the maximization of their profits have potential to divert the course of asymmetric economic relations between South-North from the capitalist ideology to the dangerous ground of the clash of civilizations.

* Yrd. Doç. Dr. Bartın Üniversitesi S.B.E. Müdürü, 74100/BARTIN mbozan@bartin.edu.tr

Since the West has self-perception as the carrier of the global values like democracy and fundamental rights and freedoms, it should make contributions to the global pluralism and global democracy. For the sake of global democracy, social and economic inequalities should be diminished, or at least they should be reduced to the "acceptable" level. The contradiction of the capitalism comes in sight right here. Since the global poverty which blocks the global democracy is nourished from the policies of the free market capitalism.

There is a need for the parliament in the world which turned into the city with the globalization for the assurance of the rights, the law and the human values. United Nations which is expected to form a basis for the global democracy is wide of the mark to serve this purpose and its present condition gives the impression of the panorama as the "nations under guardianship".

Unfortunately, the world city does not have democracy. Instead an oligarchic guardianship order prevails where USA, Britain and France are the spearheads. Discussing and generating solutions to the paramount problems that are threatening the world, before anything else poverty, should not be contingent upon the permission of the oligarchic vetoers.

Key words: Globalization, Information Age, New World Order, United Nations, Poverty.

Giriş

Küreselleşme kavramı günümüzün en çok kullanılan kelimelerinden birisidir. Ucu uluslararası konulara çıkan her meselede küreselleşmeye atıf yapılmaktadır. Özellikle tüm insanlığı ilgilendiren yoksulluk, açlık, savaşlar, çevre felaketleri veya birbirini takip eden kriz ve bunalımlar hep küreselleşmeyle ilintili olarak analiz edilmekte, hegemonik güçler sorgulanmaktadır. Küreselleşme ile ifade edilen durumlar, uluslararası düzeyde yoksulluğun artması ve eşitsizliğin gittikçe derinleşmesini ilan eden istatistiklerin tablo ve grafiklerinde fırtına haberi veren hava tahmin raporları gibi endişe ile izlenmektedir. Doğal kaynakları bol fakat savunmaları zayıf ülkelere "demokrasi, hak, hukuk" gibi kavramlar üzerinden yapılan operasyonlar küreselleşmeye yönelik kaygıları daha da arttırmaktadır. Küreselleşme nedir? İyi bir dönemin müjdecisi mi, yoksa kapıda bekleyen felaketlerin habercisi midir?

Bu sorulara farklı bakış açılarından farklı cevaplar verilmektedir. Gerçekte globaleşme veya küreselleşme bizzatı iyi veya kötü değil, kullanılan amaca göre değişen yansız (nötr) bir süreçtir. Küreselleşmeyi tarihin tabii akışında bir merhale gibi görmek isteyen kesimler bu süreçten daha medeni, insani değerlerin, temel hak ve hürriyetlerin yaygınlaşmış taban tutacağı bir dünya beklentisine girenken; bu kavramı rakipsiz kalan kapitalizmin fütursuz saldırganlığı olarak gören kesimler ise, küreselleşmeyi frenlenmesi ve dengelenmesi gereken kontrolsüz bir güç olarak tanımlamaktadırlar.

Küreselleşme bir yandan dayandığı temel dinamikler açısından yaşanması gereken tarihi bir süreç gibi görünürken, diğer yandan da tekeli kapitalizmin küreselleşmesi, zenginlerin daha zengin, fakirlerin daha fakir olmasına yol açan bir kurgu gibi algılanmaktadır.

Şu anki görünümü ile küreselleşme büyük oranda hegemonik güçlerin çarklarını döndüren, karşı konulmaz gür bir nehri andırmaktadır. Burada varılacak uzlaşma ise bu nehrin sularının adil bir paylaşımına tüm bağ ve bahçeleri sulamasıdır. Bu noktayı nazardan ABD ve AB' de tarafından temsil olunan Batı'nın küreselleşme ile imtihan edildiğini söylemek mümkündür. Ya iddiasında buldukları temel hak ve hürriyetler ile demokrasi gibi "çağdaş" değerlerin yanında duracaklar, ya da zorbalığın, istilanın, sömürünün, hak-hukuk tanımazlığın tarafında olduklarını kabul etmeye mecbur edileceklerdir.

Bu makalede küreselleşme kavramı farklı bakış açıları dikkate alınarak analiz edilecek ve son iki yüzyıla damgasını vuran Batı medeniyeti ve onu temsil eden güçlerin içinde buldukları açmazlar ile savundukları değerler sorgulanacaktır.

1. Küreselleşme ve Tarihi Arka Plân

Küreselleşmesosyal bilimler terminolojisinde yaygın olarak kullanılan bir kavram olmakla birlikte, bilim dünyasında yapılan tanımlamalar, onun belirli bir çerçeve içine sığamayacak kadar çok boyutlu olduğunu ortaya koymaktadır. En yalın hali ile küreselleşmeyi dünyanın tek bir mekân olarak algılanması şeklinde ifade etmek mümkündür. Genel bir tarif yapmak gerekirse küreselleşmeyi ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel, politik ve ekolojik denge açılarından dünyadaki bütünleşme, entegrasyon ve dayanışmanın artması şeklinde ifade etmek mümkündür (<http://tr.wikipedia.org/wiki/kuresellesme>). Bu açıdan küreselleşmenin iktisadi, siyasi, kültürel ve teknolojik boyutlarını göz ardı etmemek gerekir.

Dünyanın bütünleşmesi veya başka bir ifade ile küreselleşme, tıpkı bu gün gelinen bilimsel ve teknolojik seviye gibi tüm insanlığın ortak birikiminin bir neticesi olup bunu bir milletin veya ideolojinin ürünü gibi sunmak gerçekçi değildir. İnsanlığın bilgi birikimleri medeniyetleri vücuda getirirken, her medeniyet bir sonraki medeniyete önemli katkı ve girdiler sağlamaktadır. Bu sebeple medeniyetler insanlığın ortak katkılarının bir hâsılasıdır. Ancak gelinen teknolojik seviyeyi insanlığın lehine veya aleyhine kullanmak medeniyeti devralan ve ona damgasının vuran milletlerin hayata bakış algılarında şekillenmektedir. Bu açıdan batı bloğunun medeniyeti ve teknolojik üstünlüğü sömürü ve hegemonik amaçla kullanması bilimin, tekniğin ve medeniyetin kusuru değildir. Benzer şekilde küreselleşme veya dünyanın bütünleşmesi doğal bir süreci ifade etmektedir. Doğal olmayan şey, küreselleşmenin tıpkı medeniyet gibi sömürü ve emperyalist amaçlar için bir araç olarak kullanılmasıdır.

Tüm bu sebeplerle küreselleşmeye kuşku bakanlar bu süreci gücün ve servetin yerel toplulukların elinden alınması ve küresel arenaya aktarılması şeklinde değerlendirmektedirler. Soğuk savaş döneminin "iki kutuplu" dünyasından sosyalist bloğun çökmesi ve kapitalizmin rakipsiz kalmasıyla ortaya çıkan "tek kutuplu" yenedünya düzeni üzerinden küreselleşmeyi değerlendirenler genelde kuşkucu ve bazende olumsuz bir kanaat serdetmektedirler. Şaylan (1999) ve Başkaya (2002) küreselleşmeyi kapitalizmin gelişmesinde bir aşama ve emperyalizmin bir dayatması olarak tanımlarken, Aktan ve Vural (2004) artıları ve eksileri olan, yeni fırsat vetehtitleri içinde barındıran bir süreç olarak ifade eder. Giddens'e göre (2000) küreselleşme Batılılaştırma; Friedman'a göre (2000) serbest piyasa kapitalizminin tüm ülkelere yayılmasıdır. Stiglitz (2002) küreselleşmeyi geliştirmekte olan ülkeler ve de onların fakirleri üzerindeki yıkıcı etkileriyle anar. Keza Nyang (2002), küreselleşmeyi emperyalizmin ve sömürgeciliğin bir ürünü olarak görür.

Küreselleşmeye karşı olan akımlar esasında dünya üzerinde işbirliği ve dayanışmaya dayalı bir küreselleşmeye değil, bugünkü şekliyle küçük bir zengin çevrenin çıkarlarını korumaya ve arttırmaya yönelik küreselleşmeye karşıdır. Bugünkü şekliyle küreselleşmeye karşı olanlar zengine hizmet ettiği kadar fakire de hizmet eden daha adil bir küreselleşmeden yanadır (Ertuna, 2006: 43).

Küreselleşmeye olumsuz bakanlar kadar olmasa da olumlu bakanlar da bulunmaktadır. Bu guruptakiler mevcut olumsuzlukları görmekle birlikte uzun vadede küreselleşmenin yararlarının daha çok hissedileceğine inanmaktadırlar. Onlara göre küreselleşme sınır ötesi serbest ticareti arttıracak, demokrasi ve insan haklarını geliştirecek ve dünyada refahın yükselmesine yol açacaktır. Bu süreç bir müddet sonra tek kutupluluğu çok kutupluluğa dönüştürecek, dünyadaki belirli bir ülkeler grubunun oligarşisini küresel boyutta ortadan kaldıracak ve küresel ölçekteki kuruluşların denetim gücünün zayıflatacağıdır.

Bu iki yaklaşım açısından küreselleşmenin aidiyeti sorgulandığında arkasındaki zihniyetin kapitalizm olduğu söylenebilir. En azından bu akımdan kimin kazançlı çıktığı noktasında bakıldığında bugün için bu böyledir.

Ancak küreselleşme yeni ortaya çıkmış bir kavram da değildir. Küreselleşme veya dünyanın bütünlük hale gelmesibirbirini takip edip tamamlayan üç sürecin sonucunda olmuştur. Birinci dönem Macellan'la başlayan ve Amerika Kitası'na "Eski Dünya" sakinlerinin ulaşmasıyla başlamıştır. Dünyada kıtalar arası bağlantılar kurulmuş ve coğrafi bütünlükme gerçekleşmiştir. Bu süreç aynı zamanda batıların sömürgeleştirme politikalarına hız verdikleri ve "Yeni Dünyada" sömürüye dayalı rejimler kurdukları birinci olumsuz küreselleşme dönemidir (Oran, 2001: 5).

Küreselleşmede ikinci dönem kentler arası bağlantıların sağlanmasına yol açan makine gücünün kas gücü yerine ikamesi ile başlayan mekanik bütünlüktür. Batıda gerçekleştirilen sanayi devriminin sağladığı teknolojik üstünlük Batı ile dünyanın başka bölgeleri arasında çok büyük oransal farklar doğurmuş, emeğin üretkenliğinin artması ile bu hızlı üretime bağlı olarak pazarın genişlemesi gerekliliği düşüncesi, dünyanın geri kalan kısmının da sömürülmesini beraberinde getirmiştir. Bu küreselleşmenin emperyalizm aşamasıdır. İkinci küreselleşme dalgası olan emperyalizmle dünyada kapitalist sistemin hâkimiyet dönemi başlamıştır (Oran, 2001:8).

Küreselleşmenin üçüncü devresini elektronik bütünlükme oluşturur. Bilgi ve iletişim sektörünün öncülüğünde hız kazanan küreselleşme olgusunu sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş olarak da ifade etmek mümkündür. Bu süreç kıtalar ve kentlerin bütünlükmesinden daha etkili olarak bilginin ışık hızı ile tedavüle girmesi ve insanları bütünlükmesisiyle varlığını hissettirmiştir. Bilgi gibi sermaye de dünya çapında bir dolanım ve akışkanlık kazanmıştır.

BrettonWoods Konferansları sonucu kurulmuş olan Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (WB), daha sonra Dünya Ticaret Örgütü (WTO)'ne dönüşecek olan Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT) ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) gibi ABD merkezli yapıların da katkısıyla sermaye hareketleri dünya genelinde yayılmış Sovyetler Birliği'nin çöküşü ile kapitalizm rakipsiz kalmış ve bir nevi küreselleşmiştir (Çeken ve Diğ. 2008: 86). Bu haliyle küreselleşme dünyada tekeli kapitalizmin yayılması ve taban tutmasına yardım edecek şekilde mal, hizmet, sermaye piyasaları ve yabancı yatırımlara getirilen uluslararası sınırlamaların azaltılması veya tümünden kaldırılmasıdır. (Baş, 2009: 49).

Dünyanın bütünlükmesindeki peşpeşe gelen bu üç safhada dikkati çeken husus bir sonraki sürecin bir öncekinden daha kısa sürmesidir. Peryotların daralması gelecek sürecin özelliği hakkında merak uyandırmaktadır. Kabul etmek gerekir ki önceki süreçlerin hepsinde batı bloğu kazançlı çıkmış, dünyanın diğer ülkeleri kaybetmiştir. Batının tüm medeni söylemleri, insan hakları bildirgeleri, özgürlükler ve demokrasi iddialarına rağmen gerçek budur. Bunun sebebi ise batı medeniyetinin dayandığı temel felsefi değerlerde yatmaktadır.

2. Küreselleşme ve Yoksulluk

Kapitalist sistemin dünya gelir dağılımındaki adaletsizliği hızlandırdığı, küreselleşmenin de dolaylı olarak bu adaletsizliği derinleştirdiği bazı iktisatçılar tarafından dile getirilmektedir. Nitekim tarihi sürece bakıldığında uluslararası düzeyde gelir dağılımındaki eşitsizliğin son iki yüzyılda iyice bozulduğu ortaya çıkmaktadır. Dünya nüfusunun en zengin %20'si küresel Gayri Safi Milli Hâsıla (GSMH) içindeki payını yaklaşık olarak %70'lerden %80'lere yükseltirken en yoksul %20'lik kesimin küresel GSMH içindeki payı %2,3'ten %1,4'e gerilemiştir (Ghai, 1995: 56).

Zenginlerle fakirler arasındaki uçurum her geçen yıl daha da genişlemektedir. 2011 yılında 214 yeni milyarder liste ye eklenirken günde bir dolardan daha az bir parayla yaşamaya çalışan

bir milyar insan bulunmaktadır. Forbes Dergisinin Genel Yayın Yönetmeni ve Başkanı Steve Forbes, 2011 yılında rekor sayıda milyarderin listeye girdiğini, listede yer alan milyarderlerin toplam servetinin net değerinin rekor kırarak 4,5 trilyon dolara yükseldiğini ve Almanya'nın GSYİH' sını geçtiğini ifade etmektedir (Sabah, 2011).

Dünyadaki yoksulluk tablosuna daha yakından göz atıldığında (Tablo-1), yıllık geliri 700 Dolar olan yoksulların oranı 2000 yılında dünya nüfusunun %38'ini teşkil ederken bu oranın 2015 yılında 1,3'lük bir artışla %39,3'ü bulacağı tahmin edilmektedir.

Buna göre gelir dağılımındaki kötüleşme önümüzdeki 5 yıl içinde artmaya devam edecektir. Keza yıllık geliri 1400 Dolar olan gurup 2000 yılında dünya nüfusunun % 46,4'ünü oluşturmakta iken, 2015 yılında 4,3 puan gerileyerek % 42,1 olacağı tahmin edilmektedir. Bu gurupta çok cüzi bir iyileşme beklenmektedir. Buradaki değerlendirmeler toplam kesimleri açısından yapılmış olup, kişisel düzeyde Dünyanın "en zenginleri" listeleri üzerinden bakıldığında bu kopma daha açık olarak görülebilir.

Tablo 1: Dünyada Yoksulluk Trendi (2000-2015)

Yoksulluk Düzeyi	Dünya		Latin Amerika		Doğu Asya		Güney Asya		Afrika		Doğu ve Orta Avrupa	
	2000	2015	2000	2015	2000	2015	2000	2015	2000	2015	2000	2015
\$ 700	38.0%	39.3%	34.7%	33.5%	33.9%	26.2%	26.8%	20.3%	51.2%	46.2%	23.1%	15.8%
\$ 1,400	46.4%	42.1%	40.8%	39.1%	43.4%	32.6%	40.3%	29.2%	64.2%	59.1%	27.6%	18.8%

Kaynak: Dikhanov, Y. (2005). Trends in Global Income Distribution, World Bank s.46.

ABD'nin başını çektiği Batı bloğuna göre küreselleşme, ilerleme demektir ve gelişmekte olan ülkeler büyümek ve yoksullukla mücadele etmek için buna uygun politikaları kabul etmelidirler. Ancak bilimsel araştırma ve istatistiklerin ortaya koyduğu durum küreselleşmenin fakir ülkelere vaat edilen ekonomik faydaları getirmediğidir. Zengin ülkelerle fakir ülkeler arasındaki büyüyen uçurum, güney yarımkürede gittikçe artan sayıda insanı yoksulluğa itiyor ve günde bir dolardan daha az bir parayla geçinmek zorunda bırakıyor. Yirminci yüzyılın son on yılında defalarca tekrarlanan yoksulluğu azaltma vaatlerine karşın, yoksulluk içinde yaşayan insanların gerçek sayısı nerdeyse 100 milyon artmıştır. Küreselleşme yoksulluğu azaltmayı beceremediği gibi istikrarı sağlamayı da başaramamıştır (Stiglitz 2002: 28).

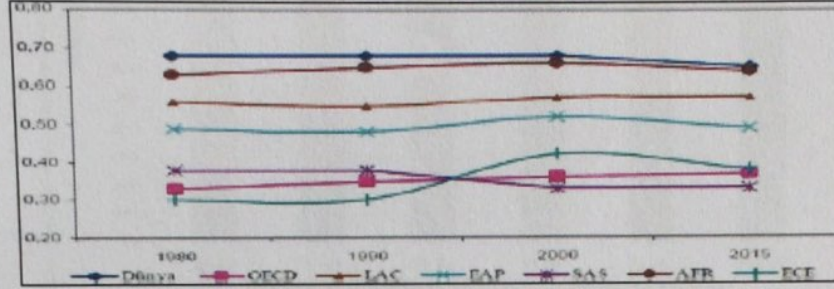
Küreselleşmeyle beraber ülkeler içinde ve ülkeler arasında gelir dağılımı eşitsizliğinin, neo-liberal tezin tam tersine, giderek arttığı araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bu çalışmaların diğer bir bulgusu ise küreselleşmeyle beraber ülkeler içinde ve ülkeler arasında gelir dağılımında kutuplaşmanın artmış olmasıdır. Başka bir deyişle, ülkeler içinde ve ülkeler arasında orta gelir gurupları ve orta gelir ülkeleri giderek yok olmaktadır. (Baş, 2009: 63).

Küreselleşme ve buna uygun politikaların yoğun olarak uygulanmaya başlandığı 1980'li yıllardan bu yana, gerek ülkeler içinde ve gerekse ülkeler arasında zengin ile yoksul arasındaki uçurum giderek daha da büyümüştür. Kapitalizmin küreselleşmesi gelişmekte olan ülkeler, özellikle bu ülkelerde yaşayan fakirler üzerinde yıkıcı etkilere sahiptir. Küreselleşme uluslararası bir yarış da değildir. Çünkü yarışma eşitler arasındadır, eşit olmayan güçler arasında yarıştan daha çok egemenlik ilişkisi vardır (Stiglitz 2002:9).

Sovyetlerin dağılmasından sonra, dünyada tek süper güç olarak kalan ABD, kendi ideolojisi olan liberalizmin ekonomi politikalarını ve siyasetini, kapitalizmin içinde harmanlayarak

dünyaya egemen olmaya çalışmaktadır. Günümüzde hareket alanı daha çok genişleyen, asıl hedefi dünyada hegemonya kurmak olan ABD'nin kendi hedefine hizmet eden ekonomik ve siyasal yöndeki girişimleri "küreselleşme" olarak ifade edilmektedir (İrge, 2005: 67).

Gelir adaletsizliğini ölçmede kullanılan gini katsayısı açısından dünya ülkelerine bakıldığında diğer araştırma sonuçlarıyla benzer bulgulara rastlanılmaktadır. Bilindiği gibi Gini katsayısı gelir dağılımındaki eşitsizliği ölçmek için kullanılmakta, katsayı 0 ile 1 arasında değerler almaktadır. Değer 1'e yaklaştıkça eşitsizlik artmakta, 0'a yaklaştıkça azalmaktadır. Grafik-1'de 1980-2015 yılları arası dünyada gelir dağılımı adaletsizliği görülmektedir.

LAC: Latin Amerika ve Karayipler, EAP: Doğu Asya ve Pasifik, SAS: Kuzey Asya, AFR: Afrika, ECE: Doğu ve Orta Avrupa
(Gini katsayısı ortalamaları: Dünya: 0.68 Türkiye: 0.43 OECD: 0.27)
Kaynak: World Bank, Trends in Global Income Distribution, 1970-2000, and Scenarios for 2015'den itibaren Cural, Mehmet (2009)
İzmir Kültür Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 4(2), s. 74

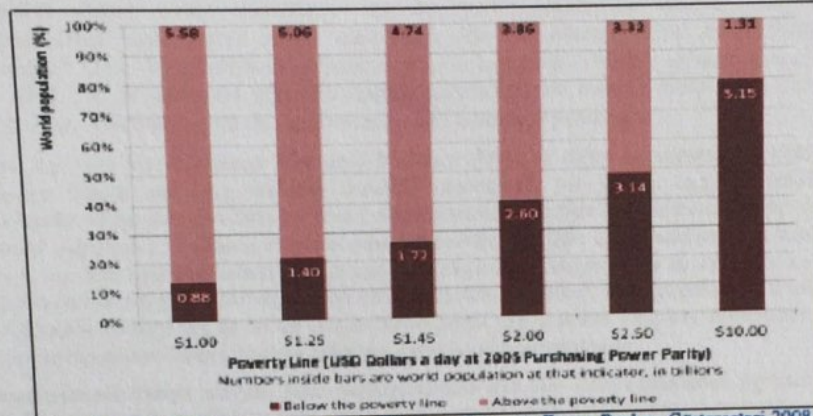
Grafik 1: Dünya ve Ülke gruplarında Gelir Dağılımı Eşitsizliği (1980-2015)

Grafik 1'de görüldüğü üzere 1970-2000 yılları arasında Dünyadaki gelir dağılımı adaletsizliği verilere dayalı olarak çıkarılırken, 2015 yılına kadar da mevcut verilere dayalı olarak yapılan kestirim ve tahminlere göre değerler çıkarılmıştır. Gelir dağılımı adaletsizliğinde OECD ülkeleri Gini katsayısı ortalaması 0,27 ile en düşük değeri ifade ederken, Dünya ortalamasının 0,68 gibi hayli yüksek çıkması endişe vericidir. Burada gözden uzak tutulmaması gereken husus yoksulluk sınırının altında yaşayanların oran olarak gelişmiş ülkelerde nisbeten düşük, güney yarımkürenin özellikle sahra altı olarak ifade edilen Afrika ülkelerinde yüksek olması yanında gelir dağılımı adaletsizliğinin tüm ülkelerde var olması gerçeğidir.

Yoksulluk ve gelir dağılımı adaletsizliği üzerine yapılan pek çok araştırmada küçük bulgu sapmaları olmakla birlikte ortaya çıkan gerçek şudur. Dünyanın en zengin yüzde 10'luk kesimi dünya servetinin yüzde 85'ine sahiptir. Bir başka açıdan değerlendirildiğinde dünya nüfusunun yaklaşık yarıya yakını günde 2 ABD Dolarından daha az bir gelirle yaşamakta, dünya nüfusunun beşte biri, yani yaklaşık 1,2 milyar insan ise 1 ABD Dolarından daha az bir gelire sahip bulunmaktadır (World Bank, 2010).

Elde edilen bu sonuçlar küreselleşmenin gelir dağılımındaki adaletsizliği engelleyememesinin altında kapitalizmin küreselleşerek finans tekeli oluşturduğu kanaatini güçlendirmektedir. İstanbul'da 9-13 Mayıs 2011 tarihleri arasında dördüncüsü gerçekleştirilen "Birleşmiş Milletler En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı" gelir dağılımı adaletsizliğindeki son durumu ortaya koyması açısından oldukça manidardır. Toplantının açılış konuşmasını yapan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün açıklamalarına göre, en az gelişmiş ülkelerin dünya nüfusunun yaklaşık %13'ünü oluşturmakta, ancak küresel ekonomi çıktılarının sadece yüzde 1'i bu ülkelere gitmektedir. 1971 yılında 25 en az gelişmiş ülke kategorisinde 25 ülke bulunurken, 2011 yılında bu rakam 48'e çıkmıştır. Dünyamızda günde 1 dolardan daha az gelire yaşayan 1 milyardan fazla kişi bulunmaktadır. Küreselleşme en az gelişmiş ülkelerin sayısının çoğalmasına yol açmıştır (Gül, 2011).

Dünya gelir dağılımı adaletsizliği ile ilgili diğer bir göstergede (Grafik-2) ise "Farklı Yoksulluk Seviyelerine Göre Dünya Nüfus Oranları" değerlendirilmektedir. Dünya Bankası tarafından yayımlanan bu göstergede 2005 yılı için yoksulluk sınırının altında yaşayan ve günde 1 ila 10 dolar arasında gelir elde eden nüfus oranları görülmektedir. Buna göre Dünya nüfusunun % 80'i günde 10 doların altında bir meblağla hayatını idame ettirmektedir. Dünya nüfusunun hemen yarısı ise günlük 2,5 dolarla geçinmeye çalışmaktadır.

Kaynak: <http://www.globalissues.org/issue/2/cause-of-poverty> Dünya Bankası Göstergeleri-2008.

Grafik-2: Farklı Yoksulluk Seviyelerine Göre Dünya Nüfus Oranları

Dünya Bankası ve IMF gibi küresel kapitalizmi destekleyen kuruluşlar küresel eşitsizliğe ilgisiz kalmakta, küreselleşmenin sosyo-ekonomik etkileri konusunda fazla duyarlı davranmamaktadırlar. Onlar için önemli olan yoksulluk içindeki insan sayısının artmamasıdır. Bu sebeple gelir dağılımındaki eşitsizliğin artması onlar için pek fazla bir olumsuzluk sayılmamaktadır (Baş, 2009: 63). Bu tavrın altında batı medeniyetinin dayandığı felsefi temellerin yattığını gözden irak tutmamak gerekir.

3. Küreselleşme ve Demokrasi

Tarıma dayalı medeniyeti birinci dalga, sanayiye dayalı medeniyeti ikinci dalga ve bilgi ve bilişim teknolojilerine dayalı medeniyeti üçüncü dalga olarak tanımlayan Toffler (1981: 37-45), merkezileşme, kartelleşme, standartlaşma gibi özellikleri içinde barındıran ikinci dalga medeniyetinin dayandığı temellerin ve onun dayandığı siyasal kurumların gittikçe çözüldüğünü, bugünün sorunlarını çözmekte aceze düştüğünü ve üçüncü dalga medeniyetinin icaplarına göre BM'den yerel meclislere kadar bütün dünya düzeninin yeniden yapılandırılması gerektiğini, zira değişen dünyanın ya da "üçüncü dalganın" şartlarına uymayan kurum ve yapılarda köklü bir değişim talebi olduğunu ifade etmektedir (Toffler, 1981: 116).

Gerçekten de küreselleşmenin siyasal boyutunda otokratik rejimlerden demokratik yönetimlere artan oranda bir evrilme olacağı beklentisi bulunuyordu. Bu beklenti dünyadaki tüm ülkelerin toplumsal tabanında güçlü bir yansıma bulmakta, otokratik rejimlerin temsilcileri bile bu sihirli kelimeden istifade etmenin yollarına bakmaktaydı. Başta ABD ve AB bu beklentiyi uluslararası zeminlerde coşku ile tekrarlıyorlar, insan hakları ve demokrasinin öncülüğünü kimseye bırakmıyorlardı. Küresel dönüşümün diğer alanlarda olduğu gibi siyasal alanda da değişim talebini güçlendirmesi, üstelik demokrasinin vazgeçilmez bir değer ve halklar için bir ideal olmaya devam etmesi, umutları canlı tutuyordu.

Ancak yaşanan iki gelişme küreselleşmeyi yönlendiren batı bloğunun demokrasi konusunda samimi olmadığı inancını pekiştirmiştir. Bunlardan birincisi ABD ve AB üyesi ülkelerin menfaat temelli ilişkileri esas alarak, menfaatlerine aykırı olan demokratik yapıları karşılığında alması, fakat çıkarlarına uygun despotları fütursuzca desteklemeleridir.

Buna yakın tarihten iki örnek Cezayir’de 26 Aralık 1991 tarihinde yapılan genel seçimlerin birinci turunda 232 sandalyeden 188’ini kazanan FIS’in ikinci turdaki zaferine fırsat vermeden askeri darbe yapılması ve iç savaş çıkartılarak ülkenin kargaşaya sürüklenmesinde başta Fransa olmak üzere Batılı ülkelerin tutumu; diğeri de HAMAS’ın Filistin’de 25 Ocak 2006 tarihinde yapılan seçimleri kazanarak iktidara gelmesi karşısında başta ABD, AB ve sair batılı ülkelerin izlediği politikadır. Bu konuda Türkiye’nin olumlu tavrı da uzunca bir süre bu ülkeler tarafından eleştiri konusu yapılmıştır.

İkincisi ise yine batı bloğunun Birleşmiş Milletler (BM) ve diğer uluslararası kuruluşları emirlerine amade bir araç olmanın ötesinde demokratik bir yapıya kapalı tutmadaki dirençleridir. Oysa demokrasinin en temel niteliklerinden biri bundan etkilenen kişisel veya kurumsal yapıların eşit katılım fırsatına sahip olmasıdır. Bir ülke için insanların eşit katılım hakkı ne ise, BM gibi uluslararası yapılar için devletlerin eşit katılım hakkı da odur. Bu açıdan dünyamızda küresel yönetim değil, küresel oligarşiden söz etmek daha gerçekçi bir tespittir. BM Güvenlik konseyi beş devletten oluşan bir oligarşik yapıyı temsil etmekte, demokratik bir dünya parlamentosu olmaya yönelik taleplere kulaklarını kapatmaktadır.

Küreselleşmenin dünya barışına katkı sağlayabilmesi için tüm dünya ülkelerini ilgilendiren BM’nin demokratikleştirilmesi, yani imtiyaz ve ayrıcalıkların kaldırılması, veto hakkı olan güvenlik konseyi daimi üyelerinin bu oligarşik imtiyazlarına son verilmesi, ülkelerin eşit statüde temsil edilmesi gerekir. Oysa başta ABD olarak diğer üyelerin hiç birinden böyle bir demokratik tavır görünmemekte, tersine aralarına Almanya’yı da alarak 5+1 gibi oligarşik kol kola girmelerden bahsedilmektedir. BM’de demokratikleşme, oligarkların sayısını arttırmak ve oligarşinin sacayağını çoğaltmakla değil, ancak ref-i imtiyazla olabilir. Eğer oligarşik yapı buna direnirse BM genel kurulu olağanüstü toplanarak bu antidemokratik yapıyı kolaylıkla feshedebilir, belki merkezini de Dünyanın yeni ağırlık merkezi olan Asya’ya taşıyabilir.

BM’nin yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç olduğu çok seslendirilen uluslararası bir meseledir. BM reformunun uzun yıllardan beri tartışıldığını, ancak tartışmanın nirengi noktasının göz ardı edildiğini ifade eden Trent (2008: 7), “1945’ten beri dünya değişti fakat neden BM aynı kaldı? 1945 yılında BM Şartı yazılırken küresel sorunların çözümü amaçlanıyordu. Ancak Ruanda’dan Afganistan’a, Haiti’den Irak’a kadar uzayıp giden savaşlar, tecavüzler, insanlık ruhunu lekeleyen barbarlıklara kim son verecek?” diye sormakta ve 2015 yılında 70. yıldönümü anılacak olan BM’nin reforme edilerek sivil topluma liderlik yapacak şekilde yapılandırılması gerektiğini söylemektedir (Trent, 2008: 21).

BM’nin yeniden yapılandırılması küçük rötuşlarla gerçekleştirilecek bir mesele değildir. Bilakis daha köklü ve radikal değişikliklerin yapılması gerekir. Öncelikle adı değiştirilmeli, BM yerine tüm ülkelerin üzerinde mutabık kalacağı mesela, “Dünya Parlamentosu” gibi bir isim verilmelidir. Böylece İngilterenin patronajındaki Cemiyeti Akvam’ın (Milletler Cemiyeti) ABD’nin patronajındaki BM’ye dönüşmesi gibi, BM’de tüm Dünya ülkelerinin gerçekten eşit hür, adil ve demokratik olarak temsil edildiği bir Dünya Parlamentosu’na dönüşecek ve yeni bir sayfa açılmış olacaktır.

Dünya Parlamentosu Genel Kurulu, Dünyadaki tüm üye ülkelerin temsilcilerinden meydana gelmelidir. Genel Kurul belirli dönemlerde görev yapmak üzere bir Dünya Hükümeti veya Yönetim Kurulu ile Dünya Parlamentosu’na bir başkan seçebilir. Ana hatlarıyla teşkilat yapısı belirlenen Dünya Parlamentosunun işleyiş ve çalışma tarzı, bir nevi anayasası da Genel Kurul tarafından hazırlanabilir. Böyle bir öneri başta BM Güvenlik Konseyi daimi üyeleri olmak

üzere tüm batının küreselleşme ile imtihanı olacaktır. İstedikleri kapitalizm ve finans tekellerinin küreselleşmesi mi, yoksul hak ve hürriyetler ve demokrasinin küreselleşmesi midir, bu ortaya çıkacaktır.

4. Küreselleşme ve Uluslararası Kuruluşlar

Cemiyeti Akvam nazara alınmazsa 1945 yılına kadar uluslararası ilişkileri belirleyen ana oyuncular devletlerdi. Ancak BM kurulduktan sonra uluslararası ilişkileri etkileyebilecek yeni oyuncular belirmeye başlamıştır. Günümüzde ise uluslararası ilişkileri siyasi, ticari, kültürel ve başka pek çok alanda devletlerden daha fazla etkileyen kuruluşlar bulunmaktadır. Bunların sayısı bir hayli fazla olmakla birlikte burada onların en etkililerinden birkaçı üzerinde durulacaktır.

Küreselleşmeye yön vermede ABD tarafından yönlendirilen üç önemli kuruluş vardır. Bunlar Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası (WB) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO)'dür. IMF ve Dünya Bankası 1944 yılında Bretton Woods kasabasında yapılan BM Para ve Maliye Konferansı ile kurulmuş olup amacı, savaş sonrası yıkımın ardından Avrupa'yı yeniden inşa etmek ve dünyayı ekonomik bunalımlardan kurtarmaktır.

IMF ve Dünya Bankası "Gelişmiş 7 Devlet" in (Kısaca G-7'ler), özellikle de bu devletlerin hazine ve maliye bakanlıklarının ortak istekleri ile yönetiliyordu. Sermayenin kaynaşarak küreselleşmesi söz konusu ülkelerin çıkar çatışmasına girmesini engelliyordu. 1980' den sonra ekonomik küreselleşmenin hızlı bir biçimde oluşumu ile küreselleşen sermaye tüm ülkeleri birbirine bağımlı kıldı. Bir ülkedeki ortaya çıkan kriz, tüm dünya ülkelerini olumlu veya olumsuz biçimde etkilemeye başladı. Son yirmi yıldaki ekonomik küreselleşme G-7 olarak anılan dünyanın en zengin yedi ülkesini daha fazla zengin ederkengüneydeki fakir ülkeler daha fazla fakirleşti. Gelişmekte olan hiçbir ülke, gelişmiş ülke konumuna gelemedi. Sermayenin üretimden aldığı pay katlanırken, emeğin payı gerilemiş ve Dünyada işsizlik oranları artmıştır. Kısaca zengin ülke ve bireyler daha fazla zenginleşirken, fakirler de alabildiğine fakirleşmiştir (Sayın 2004: s.162).

Diğer yandan IMF, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşlar gelişmiş ülkelerin ekonomiyi canlandırmak için harcamalarını artırmalarını, vergilerini azaltmalarını ve faiz oranlarını düşürmelerini tavsiye ediyordu. Bu politikalarla gelişmiş ülkeler daha gelişirken, geri kalmış ya da gelişmekte olan ülkeler ise daha fazla gerilemiştir. IMF ve Dünya Bankası, verecekleri borç ve bağışlara ihtiyaç duyan veya bağımlı hale getirilen, serbest piyasa ekonomisine isteksiz fakir ülkelere bu yönde baskı yapmak için kullanılan misyoner kuruluşlar haline gelmiştir (Stiglitz, 2001: 32-40).

1980'lerden sonra Sovyetler Birliğinin dağılmasına paralel olarak IMF ve Dünya Bankasının faaliyetleri belirli bir koordinasyon çerçevesinde gerçekleştirmeye başlamış, IMF'ce onaylanan alanlara yapısal uyum kredileri adı altında daha geniş kapsamlı krediler verilmeye başlanmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin kredi ihtiyacı IMF'yi bu ülkelerin ekonomik hayatlarının kalıcı bir parçası haline getirmiştir (Stiglitz, 2001: 35-40).

Dünya Bankası'nın yoksullukla mücadelede izlediği politikaların zamanla farklılaşma gösterdiğini belirten Uzun'a göre (2003: 159), 1960'lı yıllarda yoksulluğun azaltılmasında en iyi yol gelişmekte olan ülkelerin sanayileşmesini hızlandırmak ve altyapıya daha çok yatırım yapmak iken 1970'li yıllarda kırsal gelişmeye ağırlık verilmiş, 1980'lerde ise durum tamamen farklılaşmıştır. Bankanın ağırlıklı olarak ilgisi yoksullukla mücadeleden çok makroekonomik dengenin sağlanmasına kaymıştır. Böylece piyasanın rolünün artırılması ve kamunun ekonomik ağırlığının azaltılması gibi neo liberal politikalara dayalı ekonomik reform

programları aktif bir şekilde desteklenmeye başlanmıştır. Bu gözlem Dünya Bankası'nın yenedünya düzeninde oluşturulan hegemonik politikaların bir aracı haline geldiğini gösterir.

Dünya Bankasının geliştirmekte olan ülkelere sağladığı yardım ve borçların yoksullukla mücadeleden çok, borç krizlerini aşip makroekonomik istikrarı temin etmeye yönelik olduğu gözlemini yapanlardan Chossudovsky'ye göre (1999: 162), IMF ve Dünya Bankası tarafından geliştirmekte olan ülkelere sunulan makroekonomik programlar yüz milyonlarca insanın yoksullaşmasına sebep olmuş ve yapısal uyum programları büyük oranda ulusal paraların istikrarsızlaşmasına ve geliştirmekte olan ülke ekonomilerinin batışına katkı yapmış, IMF ve Dünya Bankası gibi kurumlar yoksulluğun küreselleşmesine yol açmıştır.

5. Küreselleşme, Medeniyet ve Batının Açmazları

Medeniyetler tüm insanlığın ortak malı ve birikimlerinin bir hülâsasıdır. Tarih boyu tüm milletler medeniyete bir oranda katkıda bulunmuştur. Dünyanın değişik kıtalarında ve bölgelerinde ortaya çıkan parlak medeniyetler şüphesiz tecrübelerini birbirine aktarmış ve paylaşmışlardır. Böylece ortaya yeni keşif ve icatlar çıkmış, bilim ve teknikte sağlanan ilerlemeler bir sonraki teknik gelişmelere zemin hazırlamıştır. Ancak medeniyetlerin bir evrensel olan bilimsel ve teknik yönü, bir de uygulamaya bakan kültür ve anlayış yönü bulunmaktadır. Evrensel olan bilim ve teknik gelişmelerin sağladığı imkânları insanlığa hizmet için sunma veya insanları sömürmek için kullanma hayat anlayışıyla bağlantılı olup, ahlâki yönü olan bir meseledir. Batı bu açıdan materyalist ve madde merkezli tercihini öne çıkarmakta ve bu sebeple de sorunları çözmek yerine ağırlaştırmaktadır.

Batı medeniyeti antik Yunan ve Roma (Grek ve Latin) medeniyetinin bir karışımı olarak nitelenebilir (Sorokin, 1972: 189). Batı medeniyetinin dayandığı prensipler doğu medeniyetlerinden ve özellikle de İslam medeniyetinden farklılıklar göstermektedir. Batı medeniyeti güce ve kuvvete dayanır, amacı menfaatini elde etmektir. Hayatı bir mücadele olarak görür ve yaşama hakkının güçlülere ait olacağını, zayıfların tabii seleksiyona uğrayacağını kabul eder.

Böyle bir medeniyet anlayışının neticesi ise dünyaya huzur ve sükûn getirmekten uzaktır. Çünkü kuvvete dayanan ve gücü esas alarak menfaatini elde etmek isteyen bir anlayış zayıfı ezer ve onun hukukuna tecavüz eder. Hayatı bir savaş şeklinde görmek ve doğal seleksiyonu hayatın tabii bir neticesi olarak kabul etmek, güçlülerin yaşama hakkına sahip olacağı, zayıfların ise yaşama hakkının olmayacağı neticesini doğurur.

Toplum tabakaları arasında ilişki bağı olarak başkasını yutmakla beslenen ırkçılığı esas alır. Bunun sonucu ise zayıf milletlerin yok edilmesi, asimilasyona tabi tutulması, köleleştirilmesi veyahut sürgün edilmesidir. Bu bakış açısı bireysel ilişkilerde başka ırkları aşığılama, devlet politikalarında ise başka toplumları ayrıştırma ve yutma aracı olarak kullanılmaktadır.

Bu hususta batılı tarihçilerden Toynbee (1980, 1995), "Dünyanın paylaşılması için yarışan batılı güçlerin son dört yüz yıl içinde aslan payını almak için kullandıkları bir ayrıştırma aracı olarak ırkçılığı kullandıklarını" ifade etmekte ve bunu modern batı toplumunun yaydığı bir felaket olarak tanımlamaktadır. Nitekim Batı güçlendiği andan itibaren tüm dünyada diğer milletleri sömürme, sürgün etme, asimile veya imha etme gibi yöntemleri kullanarak dünya barışına ağır darbeler indirmiştir. İki müthiş dünya savaşı bu dönemde yaşanmıştır.

Kapitalist sistemin çarklarının döndürülmesi için tüketim toplumu inşası ve propaganda ile zaruri olmayan ihtiyaçların zaruri ihtiyaçlar kategorisine sokulması ve arzuların ihtiyaç olarak takdimi sonucunda ortaya bir tüketim toplumu çıkarılmış, doğal kaynaklar bu yolla talan edilmiştir. İşte tüm bu sebeplerle Batı medeniyeti insanlığın yüzde seksenini sıkıntı,

mahrumiyet ve mutsuzluğa atmış, oldukça azınlık bir kesimi ise aşırı zenginliğe kavuşturmuştur. Çoğunluğu mutsuz, sadece azınlık bir kesimi mutlu eden bir medeniyet sorgulanmak ve suçlanmaktan kurtulamayacaktır.

Batı, küresel düzeyde denetleyebildiği zenginliğe el koymakta istekli, ancak bu zenginliğin diğer uluslarla paylaşılmasına oldukça kapalı ve bu yönde kıskanç tutumunu sürdürmektedir. Batı liberal değerlere göre küresel düzeyde kurulan ilişkilerin sağladığı zenginliğe açık, ancak bu zenginliğin küresel düzeyde paylaşımına aynı ölçüde açık değildir. Sermayenin büyüme ve pazarın genişleme eğilimi Batı çıkarlarıyla uyumlu olduğu ölçüde değişim ve gelişmeler desteklenmekte, ancak aksi gelişmeler karşısında Batı, müdahalecilikten kaçınmamaktadır. "İnsani Müdahalecilik" giderek ABD tarafından yerleştirilmeye çalışılan bir norm olmakla birlikte, söz konusu müdahalecilik insan hakları bağlamında daha çok siyasi haklar üzerinde yoğunlaşmakta, sosyal ve iktisadi düzeyde tanımlanan insan hakları yararı olan bir müdahalecilik ihmal edilmektedir. (Büyükbaz ve diğ., 2005: 119).

Batı kapitalizminin önündeki alana küresel bakmaya başlamasıyla, her yer herkes için değil, "her yer Batı için açık" görülmeye başlanmıştır (İrge, 2005: 78). Liberal-kapitalist mantığın evrenselleşmesi ve gücü elinde bulunduranların kural koyuculuğuna bağlı kalarak daha iyi bir dünya arayışını temsil eden küreselleşmeci bakışlar etik ve felsefi açıdan güçlü sorunlarla malüldür. Ayrıca gelişmiş ülkelerin dünyanın kaderini belirlemeye kalkması, küresel ekonominin işleyişi ve uluslararası kuruluşların (BM, IMF, DTÖ gibi) kararlarında güçlerinden kaynaklanan imkânları kullanarak kendi çıkarlarını azamileştirme gayretleri resmi daha da bulanıklaştırmaktadır (Şen, 2008: 149).

Kapitalizm ve neo-liberal politikaların tüm dünyada geçerli hale gelmesini ideal durum olarak tavsif etme ve liberal demokrasi ve pazar ekonomisinin temel kurumları etrafında ülkelerin birleşmesini tarihin ulaşabileceği son nokta olarak ilan etmenin (Fukuyama, 1992: 367) ciddi bir yanılsama olduğu bugün çok açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Sonuç

Küreselleşme her ne kadar taraftarları ve karşı çıkanları olsa da bizzatı iyi veya kötü değil, kullanılan amaca göre değişen nötr bir süreçtir. Tarihi olarak küreselleşme birbirini izleyen üç önemli bütünleşmeyi içerir. Birincisi kıtaların bütünleşmesi diyebileceğimiz, kıtalar arası ilişkilerin başladığı dönemi ifade eder, buna coğrafi bütünleşme de denilebilir. İkincisi sanayi inkılabıyla başlayan mekanik bütünleşme olup, ilişki ve devir hızı kıtalardan geçerek şehirleri birbirine yaklaştırmıştır. Üçüncüsü ise bugün içinde bulunduğumuz elektronik bütünleşme veya küreselleşme olup sanayi sonrası toplum veya bilgi toplumuna tekabül etmektedir.

Eğer küreselleşme insanlık tarihinin akışında olağan bir süreci ifade ediyorsa, neden küreselleşme karşıtları, hatta şiddetli muhalifleri vardır? Bu sorunun cevabı, küreselleşmenin başta ABD ve bazı gelişmiş ülkeler tarafından sömürü amaçlı kullanılmasıdır. Gerçekten de bu sürecin zenginleri daha zengin, fakirleri daha fakir yaptığı da inkâr edilememektedir. Küreselleşen hak, hukuk, barış ve demokrasi değil; eşitsizlikler, gelir dağılımı adaletsizliği, kapitalizmin finans tekelleri ve yenedünya düzeni adı altında ABD'nin hegemonik politikalarıdır.

Batının Dünyada üstünlüğü ele geçirmesinden bu güne kadar yaşanan acılar bu kuşku ve karşıtlığın bozuna olmadığını göstermektedir. Özellikle Batının iddiasında bulunduğu demokrasinin BM, IMF, DTÖ ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarda görülmemesi ve sadece Batı menfaatlerini azamileştiren ve politikalarını uygulamada birer araç olarak çalışmalarını çok açık bir çelişki oluşturmaktadır.

Sonuç olarak Batı insanlığın ortak bilgi birikimini devralarak ona teknolojik bir sıçrama yaptırdı ama aynı başarıyı insanlara huzur getirmede sağlayamadı. Üçüncü dalгада medeniyetinde Batıyı iddiasız bulan Tofler'a göre (1981: 37) "Asıl sorun son günlerini yaşayan sanayi toplumunu kimin yöneteceği değil, onun yerini almaya başlamış olan yeni uygarlığa kimin biçim vereceğidir?"

Dünya küreselleşmeyle birlikte Batıyı sorgulamaktadır. Bilgi çağının şeffaflığında Batının arkasına gizleneceği bir perde ise bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktan, C. Can-İstiklal, Y. Vural (2004) "Globleleşme: Fırsat mı, Tehdit mi?" Zaman Kitapları, İstanbul.
- Baş, Kemal (2009) Küreselleşme ve Gelir Dağılımı Eşitsizliği, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, 2009, s. 49-70 Adana.
- Başkaya, Fikret (2002) "Küreselleşmenin Karanlık Bilançosu", Maki Basın Yayın Ankara.
- Büyükbaş, Hakkı-Ören, Kenan (2005) "Küreselleşme, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Sosyal Düzen Arayışı", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 13.
- Chossudovsky, Michel (1999) "Yoksulluğun Küreselleşmesi", Çev: Neşenur Domanıç, Çiviyazıları, İstanbul.
- Cural, Mehmet (2009) "OECD Ülkelerinde Gelir Dağılımının 1980 Sonrası Gelişimi ve Eşitsizliği Azaltıcı Müdahaleler", Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi Ekim, 4 (2), s. 74
- Çeken, Hüseyin-Ökten, Şevket-Ateşoğlu, Levent (2008) "Eşitsizliği Derinleştiren Bir Süreç Olarak Küreselleşme Ve Yoksulluk", C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 9, Sayı 2.
- Dikhanov, Yuri (2005) "Trends In Global Income Distribution", 1970-2000, And Scenarios For 2015 World Bank.
- Ertuna, Özer (2006) "Yeni Dünya Düzeni: Küreselleşme", Muhasebe ve Finans Dergisi, Sayı 30, Nisan 2006, s. 36-45.
- Friedman, Thomas L. (2000) "Küreselleşmenin Geleceği Lexus ve Zeytin Ağacı", Boyner Holding Yayınları, İstanbul.
- Fukuyama, Francis (1993) "Tarihin Sonu ve Son İnsan", Çev. Z. Diçeli, Simavi Yayınları, İstanbul.
- Ghai, Draham (1995) "Yapısal Uyum Küresel Bütünleşme ve Sosyal Demokrasi", Çev: İdil Eser, Yapı Kredi Yayınları İstanbul.
- Giddens, A. (2000) "Bizimden Kaçıp Giden Dünya, Küreselleşme Hayatımızı Nasıl Yeniden Şekillendiriyor?" Çev: Osman Akınhay, Alfa Basın Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Gül, Abdullah (2011) Birleşmiş Milletler En Az Gelişmiş Ülkeler 4. Konferansı, <http://www.tccb.gov.tr/haberler/17079789/> Erişim: 12.05.2011.
- İrge, N. Filiz (2005) "Gelişmiş Kapitalizm Eşiğinde Yeni Sömürgecilik", Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:6 Sayı: 1 Haziran 2005.
- Nyang, S. Sulayman (2002) "Globleleşmenin Kavramsallaştırılması," Globleleşme Bir Aldatmaca mı? Çev. Havva Karakuş-Keleş, İnkılab Yayınları, İstanbul.
- Oran, Baskın (2001) "Küreselleşme ve Azınlıklar", 4. Basım, İmaj Yayınevi, Ankara.
- Sabah Gazetesi (2011) http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2011/03/09/milyarderler_listesi Erişim: 11.04.2011.
- Sayın, Onal (2004) "Dünyada Yeni Eşitsizlik Antayışları", Ege Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, Sayı, 12-13, s.159-171.
- Sorokin, Alexandrovic P. (1972) "Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefesi", Çev. Mete Tuncay, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Stiglitz, Joseph E. (2002) "Küreselleşme: Büyük Hayal Kırıklığı", Çev: A. Taşcıoğlu & D. Vural, Plan B Yayınları, İstanbul.
- Şaylan, Gencay (1999) "Küreselleşmenin Gelişimi", Emperyalizmin Yeni Masah Küreselleşme, Derleyen: Işık Karasu, Güldiken Yayınları, Ankara.
- Şen, Bülent (2008) "Küreselleşme: Anıtlar ve Söylenler", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2008, Sayı:18, s.135-150.
- Trent, John E. (2008) "How To Reform The United Nations: A Proposal, Fellow, Centre On Governance", University Of Ottawa, Paper for presentation at the International Studies Association Convention San Francisco, March 26 - 29, 2008

9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON KNOWLEDGE, ECONOMY & MANAGEMENT PROCEEDINGS
ULUSLARARASI 9. BİLİM, EKONOMİ VE YÖNETİM KONGRESİ BİLDİRİLERİ
Jun 23-25, 2011 Sarajevo-Bosnia & Herzegovina / 23-25 Haziran 2011, Saraybosna-Bosna Hersek

- Toffler, Alvin (1981). Üçüncü Dalga, Çev. Ali Seden, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
Toynbee, Arnold (1980) Medeniyet Yargılanıyor, Çev. Ufuk Uyan, Yeryüzü Yayınları No: 7, İstanbul.
Uzun, Ayşe Meral (2003) "Yoksulluk Ölçüsü Ve Dünya Bankası", C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, s.159, Sivas.
<http://www.globalissues.org/issue/2/causes-of-poverty> Dünya Bankası Göstergeleri-2008.
<http://tr.wikipedia.org/wiki/kureselleşme>. Erişim: 18.03.2011.
World Bank (2006) Where Is The Wealth Of Nations? Measuring Capital For The 21st Century Washington, D.C. pp.20-21. Erişim: 18.03.2011.
World Bank (2010) <http://web.worldbank.org/Website/External/Topics/ExtPoverty/>Erişim: 18.03.2011.